

Inbreng Eerlijke Geldwijzer - consultatie klimaatmaatregelen financiële sector

Inleiding

Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO) doet onderzoek naar internationaal opererende bedrijven, hun impact op mens en milieu wereldwijd, en de nationale, Europese en internationale wetten, verdragen en standaarden die gelden voor die bedrijven. De resultaten van ons onderzoek, vaak in partnerschap met organisaties in de 'Global South' zijn gepubliceerd op onze website: www.somo.nl. Sedert 2003 doet SOMO onderzoek naar de verschillende actoren in de financiële sector, en gerelateerde regelgeving.

Consultatievragen

Vraag 1: Kunnen nieuwe maatregelen volgens u bijdragen aan het versterken van de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie en zo ja, welke, waarom en op welke wijze?

Ja, aanvullend nieuw overheidsbeleid en -regelgeving is nodig om de bijdrage van de financiële sector aan de klimaat- en energietransitie te verbeteren, te versnellen en te versterken.

Reden

Volgens het [KNMI](#) was 2030 het warmste en natste jaar ooit gemeten in Nederland en heeft de opwarming van de aarde voor het eerst 1.5°C bereikt. Deze snelle opwarming staat in tegenstelling met de financiële sector die de fossiele sector en fossiele energie meer financiert dan klimaat onschadelijke energie(verbruik) en beweert dat fossiele energie slechts geleidelijk kan worden afgebouwd (zie bv. reactie ING op de eisen van Milieudefensie), inclusief door 'net-zero' technieken zoals carbon capture of carbon offsets, die onvoldoende bewezen of beschikbaar, of zelfs schadelijk, zijn.

Minieme klimaatfinanciering: Vele data wijzen er op dat zogenaamde klimaatvriendelijke of duurzame financiering (fondsen, obligaties, leningen, beleggingen, etc.) slechts een miniem deel zijn van het totaal leningen, financiële investeringen en financiële producten. Daardoor blijkt dat de afspraak in het Akkoord van Parijs dat financiële stromen consistent moeten worden met de emissiereducties om klimaatverandering te voorkomen, niet is nagekomen.

Vrijwillige initiatieven niet effectief: Voorafgaand aan, en na, het akkoord van Parijs, heeft de financiële sector veel vrijwillige initiatieven genomen om 'net-zero' te bereiken tegen 2050, maar onvoldoende draagkracht en daadkracht getoond. [Onderzoek door de ECB](#) heeft aangetoond dat zo'n initiatieven en het risico van klimaat op de financiële instellingen onvoldoende door de banken zijn geïntegreerd. De druk van aandeelhouders om (steeds hogere) korte termijnwinsten te boeken, vrees om concurrentiekracht en klanten te verliezen, en andere financiële marktmechanismen weerhouden de sector om snel om te schakelen. Een typisch voorbeeld is dat [aandeelhouders akkoord](#) zijn met oliebedrijven die investeringen in duurzame energie *vermindere*n. De financiële sector kan daardoor zelf onvoldoende de benodigde stappen zelfstandig kan zetten, was een conclusie kwam de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) in het advies "[Financiering in transitie](#)."

[Naar een actieve rol van de financiële sector in een duurzame economie](#)” (december 2022). Ook overheidsinitiatieven zoals het ‘Commitment van de financiële sector’ (klimaatcommitment) uit 2019 van de verschillende Nederlandse financiële sectoren, blijken ontoereikend te zijn, zoals onder andere blijkt uit [Onderzoek in opdracht van de Eerlijke Geldwijzer](#) : in 2018-2020 zijn twee maal meer leningen verstrekt voor fossiele brandstoffen dan voor hernieuwbare energie. Nederlandse banken, verzekeraars en pensioenfondsen belegden eind 2020 meer dan zeven keer zoveel geld in fossiele brandstoffen dan in hernieuwbare energie. Uit de [evaluatie van het klimaatcommitment](#) is gebleken dat in 2022 slechts iets meer dan de helft van de ondertekenaars ‘betrekkelijk volledig’ rapporteerde over het CO₂-gehalte van hun financieringen en beleggingen

Bestaande regelgeving is onvoldoende afdwingbaar. Vele wetgeving op het gebied van duurzame financiering is niet verplicht, bijvoorbeeld:

- het is niet verplicht om financiering volgens de normen van de EU taxonomie wetgeving te doen
- het is niet verplicht om bij het uitgeven van een groene obligatie te voldoen aan de EU Groene Obligatie wet

Groene financiering duurdert dan financieren van fossiele sector: Door de bestaande EU regelgeving die terecht “greenwashing” probeert te vermijden, moet financiering die wil bijdragen aan de energietransitie of vermindering van klimaatwarming kosten maken om garanties en bewijs te leveren. Tot nu toe moet niet-klimaatvriendelijke financiering geen bewijs leveren van de schade die ze op korte of lange termijn berokkent, waardoor die financiering aantrekkelijker is.

Op welke wijze?

Er is aanvullend overheidsbeleid nodig met maatregelen die afdwingbaar is door toezichthouders en boetes, en die alle spelers in de financiële sector betreffen, vooral door (zie ook verder):

- Verplichting door de wet bepaald, inclusief een resultaatverplichting omvatten om totale absolute CO₂e-emissies (scope 1, 2 en 3) te reduceren met ten minste 48% in 2030 ten opzichte van 2019.
- Verplichting om financiering van activiteiten zoals bepaald in the EU taxonomie jaarlijks te verhogen tot in 2050 alle activiteiten die gefinancierd worden voldoen aan de standaarden in de EU taxonomie.
- Gedetailleerde publicatieverplichting van klimaatplannen met resultaatdoelen voor de tijdslijnen voor 2025, 2030, 2035, 2040, 2045 en 2050. Daarbij krijgen toezichthouders voldoende middelen, en de accountants de verplichting, om te controleren of de doelen worden gehaald
- Veranderen van het toezicht op financiële risico's en stress-testing, zodat daarbij scenario's voor 2025, 2030, 2035, 2040, 2045 en 2050 worden meegenomen. Omdat de risico-analyse nu tot 3 tot 5 jaar is, kunnen financiële instellingen klimaatvriendelijk financieren wat bv. het risico door klimaatverandering op eigen waarde en financiële instabiliteit in 2030 vergroot (doom-loop effect).

Vraag 2: Kan wetgeving volgens u bijdragen aan het versterken van de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie en zo ja, waarom, op welke wijze? Welke financiële ondernemingen zouden onderwerp moeten zijn van eventuele klimaatwetgeving gericht op het versnellen van de transitie? Dient gedifferentieerd te worden tussen grote en kleine ondernemingen of tussen verschillende sectoren?

Ja, wetgeving is noodzakelijk de financiële sector te verplichten voldoende bij te dragen aan de klimaat- en energietransitie aangezien overheidsmiddelen onvoldoende zijn. Er voldoende commerciële financiering beschikbaar is maar die nu vooral bijdraagt aan klimaatverandering en daarbij de initiatieven en wetten om klimaatverandering tegen te gaan, tegenwerken en hun effect te niet doen.

Reden

In aanvulling op antwoord op vraag 1, zijn ook de volgende redenen:

Bestaande regelgeving is onvoldoende afdwingbaar. Vele wetgeving op het gebied van duurzame financiering is niet verplicht, bijvoorbeeld:

- het is niet verplicht om financiering volgens de normen van de EU taxonomie wetgeving te doen;
- het is niet verplicht om bij het uitgeven van een groene obligatie te voldoen aan de EU Groene Obligatie wet.

Groene financiering duurder dan financieren van fossiele sector: Door de bestaande EU regelgeving die terecht “greenwashing” probeert te vermijden, moet financiering die wil bijdragen aan de energietransitie of vermindering van klimaatopwarming kosten maken om garanties en bewijs te leveren. Tot nu toe moet niet-klimaatvriendelijke financiering geen bewijs leveren van de schade die ze op korte of lange termijn berokkent, waardoor die financiering minder kosten maakt en aantrekkelijker is.

Door wetgeving kan de overheid een ‘level playing field’ in Nederland versterken zodat alle financiële sectoren en actoren die in Nederland actief zijn een resultaatsverplichting krijgen opgelegd om bij te dragen aan de klimaattransitie. Door wetgeving kan daarbij toezicht en handhaving worden georganiseerd. Volgens toezichthouders en centrale banken die lid zijn van het Network of Greening the Financial Sector (NGFS) zal dit ook bijdragen aan het vermijden van financiële risico’s, behouden van lange termijn financiële stabiliteit, en zelfs het beperken van reputatie- en juridische risico’s.

Op welke wijze?

(1) Wetgeving die een resultaatsverplichting oplegt om de totale *absolute* CO₂e-emissies (scope 1, 2 en 3) te reduceren met ten minste 48% in 2030, en tot 98% in 2050.

(2) Een verplichting om vanaf 2025 een klimaattransitieplan en een klimaatverslag te publiceren. In de plannen en verslagen worden doelen en resultaten gerapporteerd per economische sector die wordt gefinancierd en volgens de tijdslijnen voor 2025, 2030, 2035, 2040, 2045 en 2050. In de wet wordt ook voldoende mandaat verleent aan toezichthouders om het klimaatverslag te toetsen en boetes op te leggen indien de plannen en de uitvoering

niet in lijn zijn met het akkoord van Parijs. Ook accountants moeten verplicht worden voldoende middelen te hebben om voor de concrete uitvoering van de plannen garant te staan.

(3) Toezichthouders van elke financiële sector moeten het toezicht op financiële risico's en stress-testing aanpassen, zodat :
daarbij scenario's voor 2025, 2030, 2035, 2040, 2045 en 2050 worden meegenomen een duidelijke definitie van 'stranded assets' door klimaat- en energietransitie wordt geïdentificeerd zodat de risico's op waardevermindering (van leningen, beleggingen, obligaties etc.) duidelijker kunnen worden en door toezichthouders met de nodige maatregelen (buffers, reductie van sector 'concentratie', desinvestering, etc.) kunnen worden verminderd

(4) Verplichte quota's voor alle financiële sectoren om financiering van activiteiten zoals bepaald in the EU taxonomie jaarlijks te verhogen. In 2050 zouden alle activiteiten die gefinancierd worden, moeten voldoen aan de standaarden in de EU taxonomie.

Welke financiële ondernemingen zouden onderwerp moeten zijn van eventuele klimaatwetgeving gericht op het versnellen van de transitie?

Alle sectoren moeten aan de wetgeving voldoen. Dat betreft dus ook de asset managers, private equity, hedge fondsen, high frequency traders, (commodity) derivatives traders, money market funds, trust kantoren, e.a. die nu soms aan klimaatverplichtingen ontsnappen maar wel (onrechtstreeks) bijdragen aan het financieren van klimaatverandering. In anderen woorden, er moet zeker een level playing field zijn voor alle financiële actoren op de Nederlandse markten.

Dient gedifferentieerd te worden tussen grote en kleine ondernemingen of tussen verschillende sectoren?

De regels moeten gelden voor alle financiële instellingen, maar bij uitwerking kan rekening gehouden worden met de omvang en de impact van de instellingen.

Vraag 3: Ziet u bezwaren tegen het instellen van nationale klimaatwetgeving voor de financiële sector en zo ja, waar heeft deze betrekking op?

Nee, wij pleiten voor een financiële sector in Nederland die toekomst gericht opereert en rekening houdt met de grenzen die door het klimaat heersen.

Vraag 4: Ziet u alternatieven in plaats van wetgeving die de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie kan versterken?

Nee. Wij zien dat commerciële instrumenten zoals ESG ratings en rapportages de financiële sector onvoldoende sturen om een bijdrage te leveren aan de klimaat- en energietransitie..

Vraag 5: Welke effecten kunnen eventuele nieuwe maatregelen volgens u hebben op MKB financiering? (zie ook vraag 21 over de effecten van wetgeving op het financieringsaanbod voor het MKB)

Aangezien MKB en start-ups nu te weinig toegang hebben tot financiering, verwachten wij dat nieuwe wetgeving meer financiering beschikbaar maakt voor duurzame en verduurzamende MKB-ers en start-ups (zie [WRR rapport nr 7, 'Goede Zaken'](#))

Vraag 6: Welke effecten kunnen eventuele nieuwe maatregelen volgens u hebben op het ondernemings- en vestigingsklimaat? (zie ook vragen 20 -22 over de effecten van wetgeving op ondernemings- en vestigingsklimaat)

Duidelijke en tijdige regelgeving met duidelijke argumentatie over de positieve lange termijn effecten, zijn positief voor het ondernemings- en vestigingsklimaat. Bedrijven zijn vooral huiverig voor investeringen als er onzekerheid over regulering is. Eenmaal regelgeving er is, passen ze zich aan, en niet alleen door weg te trekken. Regelgeving blijkt bij onderzoek effectiever te zijn dan subsidies.

Vraag 7: Heeft u zicht op alle aanstaande en bestaande maatregelen met betrekking tot vergroening van de financiële sector op Europees en nationaal niveau en wat dat voor u betekent? Wat mist u daarin? Ziet u aanleiding voor nationale maatregelen in aanvulling op Europese maatregelen?

Ja, SOMO heeft bijgedragen aan de EU wetgeving waar mogelijk (adviescomité, advies aan Europees parlement en Ministeries). Zoals hierboven vermeld, zijn de EU wetten voor duurzame financiering vaak onvoldoende om heroriëntering van financiering af te dwingen.

Ook andere landen nemen nationale maatregelen om zo snellere voortgang te bewerkstelligen. Daardoor zal de EC verplicht worden om wetgeving in te dienen die ervoor zorgt dat alle landen betere wetten toepassen via EU wetgeving. Op nationaal niveau kunnen ook betere maatregelen worden genomen, ook waardoor schadelijke activiteiten minder betaalbaar worden.

Vraag 8: [Vraag aan financiële ondernemingen] Welke informatie heeft u nodig om te zorgen dat uw activiteiten bijdragen aan de transitie naar een klimaat-neutrale economie?

Nvt.

Vraag 9: Welke ideeën heeft u om de link tussen de activiteiten van financiële ondernemingen en bijdragen aan emissiereducties in de reële wereld te versterken? Welke methoden, indicatoren, of maatregelen zouden daarbij in het bijzonder kunnen helpen?

Het is belangrijk dat de EU taxonomy wetgeving voldoende wordt gebruikt om effectieve klimaatvriendelijke activiteiten te financieren. Ook moet de EU nieuwe wetgeving over ESG ratings worden toegepast op een manier dat financiers

aangeven welke rating ze hebben gebruikt die de impact (en niet alleen de klimaatrisico-beheersing) berekent van het bedrijf dat wordt gefinancierd.

Om

Vraag 10: Welke ideeën heeft u om ervoor te zorgen dat de informatie die financiële ondernemingen rapporteren over duurzaamheid een beter beeld geeft van de benodigde verschuiving in geldstromen?

Ideeën om dit te verbeteren zijn een verplichting voor financiële instellingen om:

- Bestaande standaarden gebruiken zoals de EU taxonomie, IEA-scenario, etc.
- In de plannen moet ook staan hoeveel financiering zal worden besteed aan klimaatdoelstellingen (inclusief veranderen van operationele en trainingskosten) en hoeveel aan aandeelhouders zal worden uitbetaald aan dividenden en terugkopen van aandelen (op dit ogenblik worden jaarlijks wereldwijd meer dan een biljoen dollar aan aandeelhouders uitbetaald).
- Transparant te rapporteren over de financieringsactiviteiten die daadwerkelijk resulteren in het financieren van of faciliteren van kapitaal door de financiële instelling. Onder andere: leningen, beleggingen, onderwriting van aandelen- en obligatie-uitgiftes. Als een financiële instelling toch een breder scala aan groene producten wil opnemen (bijvoorbeeld deposito's, derivaten) moet dat apart vermeld worden om consumenten niet te misleiden met fictieve groene financieringsbedragen;
- Doelstellingen te stellen op sector- of activiteitsniveau, te beginnen met de energiesector. Dit naast het stellen van overkoepelende doelstellingen voor groene financiering;
- Transparant te rapporteren over de impact en de additionaliteit van hun groene financiering;

Vraag 11: In hoeverre kan een wettelijke inspanningsverplichting de bijdrage van de financiële sector aan de benodigde klimaat- en energietransitie versterken?

Zie antwoorden op vraag 1 en 2. f

Vraag 12: Zouden andere doelen dan “de financieringen en beleggingen in lijn te brengen met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs, de doelstelling om in 2050 in de Europese Unie klimaatneutraal te zijn en/of de klimaatambities van het kabinet” zinvoller zijn om de bijdrage van de financiële sector aan de klimaat- en energietransitie te vergroten?

Het doel “de financieringen en beleggingen in lijn brengen met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs, de doelstelling om in 2050 in de Europese Unie klimaatneutraal te zijn en/of de klimaatambities van het kabinet” moet prioriteit krijgen. Daarbij is wel belangrijk dat minimum sociale ‘safeguards’ en verplichtingen worden geïntegreerd, zodat er een ‘eerlijke transitie’ wordt gefinancierd, en er voldoende draagvlak is bij alle lagen van de (beroeps)bevolking. Het oude mechanisme van maximalisatie van winst ook in de financiële sector moet worden omgebogen naar een bijdrage aan een eerlijke transitie voor alle stakeholders.

Vraag 13: Zouden financiële ondernemingen een of meerdere indicatoren moeten worden voorgeschreven die de voortgang richting het doel meet? Zo ja, welke en voor welk doel?

Vraag 14: Welke mogelijke nadelen ziet u bij een inspanningsverplichting? Hoe zouden die eventueel kunnen worden ondervangen?

Oneerlijke concurrentie kan worden vermeden door ook op EU en internationaal niveau actief te zijn, maar vooral alle buitenlandse actoren in die op de Nederlandse markt opereren, aan de verplichtingen te onderwerpen.

Vraag 15: Voor welke financiële ondernemingen zou een inspanningsverplichting zinvol zijn? Dient gedifferentieerd te worden tussen grootte of typen onderneming?

Waar mogelijk zonder klimaatrisico, kunnen kleinere bedrijven aan minder administratieve verplichtingen voldoen.

Vraag 16: Welke vorm van handhaving zou het meest passend zijn bij een eventuele inspanningsverplichting? Met andere woorden: wie zou het best kunnen toezien op de naleving?

Toezicht zou volgens ons het best gebeuren door DNB en AFM, in onderlinge samenwerking ook met buitenlandse toezichthouders waar actoren ook in het buitenland zijn bevestigd of actief zijn. Daarvoor is capaciteitsopbouw nodig, zowel inhoudelijk als qua menskracht en financiering.

Vraag 17: Ziet u mogelijkheden voor een resultaatverplichting ten opzichte van een inspanningsverplichting zoals bovenstaande? Ziet u bepaalde risico's bij een resultaatverplichting?

Vraag 18: De klimaatplanverplichting op grond van de CSDDD zal gaan gelden voor een deel van de Nederlandse financiële sector, namelijk de instellingen die de hierboven genoemde drempelwaarden halen. Vindt u het wenselijk als deze verplichting voor een groter deel van de Nederlandse financiële sector zou gelden? Zo ja, waarom wel? Zo nee, waarom niet? Hoe kijkt u er tegen aan als eventuele nationale wetgeving aanvullende eisen stelt bovenop aanverwante IMVO-wetgeving?

Vraag 19: Zouden de bestaande verplichtingen met betrekking tot het betrokkenheidsbeleid [art. 5:87c Wft] scherpere vereisten moeten bevatten over klimaat effecten om de bijdrage van de financiële sector aan de klimaat- en energietransitie te versterken? Hoe zou deze verplichting er uit kunnen zien?

Vraag 20: Zouden de bestaande verplichtingen met betrekking tot het betrokkenheidsbeleid voor meer financiële ondernemingen moeten gelden? Zo ja, welke?

Vraag 21: Ziet u mogelijke effecten van eventuele wetgeving, bijvoorbeeld op het gebied van regeldruk, uitvoerbaarheid, vestigingsklimaat? Geldt dat voor wetgeving gebaseerd op één van de drie denkrichtingen of in het algemeen? Hoe zouden deze mogelijke negatieve effecten kunnen worden ondervangen?

Vraag 22: Ziet u mogelijke effecten van eventuele wetgeving voor het financieringsaanbod van het mkb? Geldt dat voor wetgeving gebaseerd op één van de drie denkrichtingen of in het algemeen? Hoe zouden deze mogelijke negatieve effecten kunnen worden ondervangen? Zou bijvoorbeeld een uitzondering voor verplichtingen aangaande financiering van het MKB een werkbare oplossing kunnen bieden voor mogelijke negatieve effecten?

Vraag 23: Een aantal opties in de verkenning gaan mogelijk verder dan in de EU geldende en in voorbereiding zijnde regelgeving. Ziet u daar bezwaren tegen? Wat vindt u van mogelijke verschillen in eisen die gesteld zouden kunnen worden aan Nederlandse bedrijven versus de eisen die worden gesteld aan bedrijven die elders in de EU actief zijn? Welke gevolgen verwacht u dat eventuele verdergaande nationale wetgeving zal hebben voor de concurrentiepositie van in Nederland gevestigde ondernemingen?

Nee, want de ECB benadrukt in haar [recente klimaat-stresstest](#) nog dat snelle actie wenselijk is: "acting immediately and decisively would provide significant benefits for the euro area economy and financial system". De stresstest laat zien dat dit scenario al beter is dan uitstel van de noodzakelijke acties tot 2025(!).

Vraag 24: Bovenstaande consultatie is gericht op klimaat- en de energietransitie. Ziet u meerwaarde in het opnemen van andere milieudoelen, zoals bijvoorbeeld de transitie naar een circulaire economie of de bescherming en het herstel van de biodiversiteit en ecosystemen, in deze verplichtingen of het voorstellen van gelijksoortige wetgeving omtrent andere milieudoelen? Zo ja, welke en op welke manier verwacht u dat wettelijke of alternatieve maatregelen de bijdrage van de financiële sector aan deze andere milieudoelen kan versterken?

Vraag 25: Heeft u nog andere ideeën over wettelijke of alternatieve maatregelen ter versterking van de bijdrage van de financiële sector aan de energietransitie die u wilt meegeven?

- Een verbod op terugkoop van aandelen door de financiële sector en door bedrijven
- Een belasting op high frequency trading
- Beperking van dividend uitkering als het klimaatplan en -resultaat onvoldoende is